

"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא, שנאמר, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך הימים. כל ימי חייך הלילות. וחקמים אומרים ימי חייך העולם הזה. כל ימי חייך להביא לימות המשיח:"

פשוט

הגדה של פסח לריטב"א ד"ה מעשה בר'

ואפילו כולנו חכמים ונבונים ויודעים כל התורה אנו מצווין לספר בזה בשמחה ובהודאות, וכל המרבה לספר יותר הרי זה משובח, ואנו מביאין ראייה לזה ממעשה שהיו חכמים גדולים וספרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה, ובמכילתא אמרו ר"א ואמר חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח עד חצות, לפי שהוא סובר שזמן אכילת הפסח וההלל עד חצות שנגאלו, ומסדר ההגדה לא נראה לו כן, אלא כרבנן דאמרי עד עלות השחר, וכן הלכה, ואע"פ כן ראוי הוא להחמיר, וסתם התנא דבריו כדי שלא יבואו לקצר בדבר מפני החשש שיאמרו שמא כבר הגיע חצות, ועוד יש לומר כי החכמים הללו לאחר שסיימו ד' כוסות האריכו בעניין יציאת מצרים.

הגדה של פסח לרשב"ץ ד"ה מעשה בר'

מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא ור' טרפון. שהיו בזמן בית שני וגם אחר החרבן שהיו מסובין בבני ברק שהוא מקום בא"י.. ולשון מסובין לשון היושבין לסעוד כלשון תלמוד (ברכות מו ב) כיצד סדר הסיבה. והתנאים היו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה אעפ"י שהיו חכמים (או) [ו]זקנים. עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית שהתחיל היום להאיר ואין מבטלין ק"ש מפני סיפור זה, ולולי זה לא הפסיקו מלספר כי המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח כמו שנאמר הוא הלילה הזה [לה'] שמורים לכל בני ישראל לדורותם (שמות יב, מב):

ואמר ראב"ע שמלבד זה הספור בלילה הזה יש מצוה א' בכל לילה להזכיר יציאת מצרים והיא מן התורה שהרי אמרו אמת ויציב דאורייתא (ברכות כא א) וכן קריאת פ' ציצית שיש בה זכרון יציאת מצרים היא מן התורה ואעפ"י שאין מצות ציצית בלילה (רש"י ברכות יב ב ד"ה מזכירין)

והיה אומר כי בכל חכמתו לא זכה שתאמר יציאת מצרים בלילות... שלא זכה למצוא זה הרמז בתורה כי השומע ולומד דבר חדש נקרא זוכה... עד שדרשה בן זומא ביום שהושיבוהו נשיא, מהכתוב "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" שאכילת לחם עוני הוא זכרון יציאת מצרים כל ימי חיכו. ובן זומא דרש 'ימי חיך' הימים, 'כל' לרבות הלילות. וחכמים חלקו עליו כי 'כל' אינו ריבוי ללילות שב'כל' - ימי החיים הם: הימים והלילות, אבל בא הריבוי ללמד על ימות המשיח, שמפני זיכרון קבוץ גליות לא יתבטל זכרון יציאת מצרים, ויהיה זיכרון קבוץ גליות עקר, וזכרון יציאת מצרים טפלה לה כמ"ש בירמיה "ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם" אשר העלה הוא יציאת מצרים (ירמיה כג, ז - ח). וע"ז בא "כל" לימות המשיח:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד ב

הגמרא מחפשת את מי להעמיד כראש הבית מדרש, ומציעים את ר' אלעזר בן עזריה:

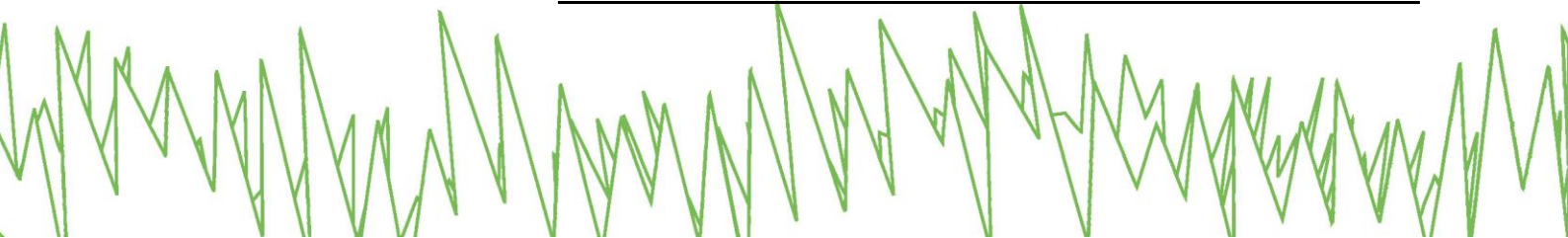
בו נעמיד את רבי אלעזר בן עזריה, שהיא הוא חכם, עשיר ועשירי לעזרא! הוא חכם שאם יקשו עליו יפרק הקושיות, הוא עשיר שאם נצטרך לעבוד לקיסר יש לו ממה לתת, והוא עשירי לעזרא שיש לו זכות אבות ועל כן לא יענישו אותו ממרום. באו ואמרו לו: נוח לו לאדוני להיות ראש הישיבה? אמר להם: אלך ואתייעץ באנשי ביתי. הלך והתייעץ באישתו. אמרה לו? אולי יעבירו אותך מתפקיד זה? אמר לה: אדם מוכן להשתמש יום אחד בכוס יקרה אפילו אם מחר היא נשברת. אמרה לו: אין לך שערות לבנות (המעידות על זיקנה וחכמה)? אותו ויום בין 18 שנים היה, התרחש נס וצמחו לו 18 שורות של שערות לבנות בזקן. זהו שאמר ר' אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא בן שבעים שנה.

עבודה:

1.א. חשוב! מדוע מספרים לנו על החכמים שישבו בבני ברק לפי דעתך? _____

ב. הסתכל היכן ממוקם קטע זה בהגדה. מדוע הוא ממוקם שם, והיכן אתה הייתה ממקומו? _____

2. מה הסיבה שמציין הריטב"א, שבגללה מסדר ההגדה שיבץ את סיפור שלושת החכמים? _____

3. החלק השני של חלק זה, דן בחידוש ההלכתי שנתחדש לר' אלעזר בן עזריה(ראב"ע). עיין בקטע המתורגם, הלקוח מתוך מסכת ברכות וענה- מהי משמעות דבריו "הרי אני כבן שבעים שנה"? _____

_____:

4. ישנה מחלוקת בין בן זומא לחכמים בנוגע לדרשת הפסוק המובא בקטע המובא בראש הדף. הסתכל בפירוש הרשב"ץ על ההגדה וענה על השאלות:

א. כתוב כיצד כל צד דורש את הפסוק:

בן זומא _____

חכמים _____:

ב. הסבר על פי פירוש הרשב"ץ, מהו החידוש בדברי חכמים ביחס לזיכרון יציאת מצרים? _____

_____:

5. חשוב! מהו הרעיון המסתתר מאחורי "זיכרון יציאת מצרים", ומדוע הוא כל כך חשוב? _____

_____:

6. כיצד תממש רעיון זה בליל הסדר המשפחתי הקרוב(תהיו יצירתיים!)? _____

_____:

